
Cultura material

PID_00240695

Deborah Barsky

Material docent de la UOC

Universitat
Oberta
de Catalunya

Deborah Barsky

Investigadora a l'IPHES (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social) des del 2010, on exerceix de directora de les investigacions sobre Prehistòria d'Àfrica. La seva especialització és l'estudi de les primeres eines de pedra. La seva recerca és interdisciplinària i té a veure amb les primeres poblacions humanes i els paisatges en què s'han desenvolupat. El seu interès per l'estudi de les primeres poblacions humanes va començar quan era estudiant a la Concordia University a Montreal, Canadà, on va cursar un Màster en Antropologia i Arts Lliberals. El 2001 es va doctorar en Prehistòria del Quaternari a la Universitat de Perpinyà, al sud de França; la seva investigació es va centrar en les indústries del jaciment del Plistocè Mitjà de la Cova de l'Aragó (Talteüll). Durant els seus anys de formació a França, va treballar al Muséum d'Histoire naturelle (Paris) i al Centre Européen de Recherches Préhistoriques (Talteüll), on va participar en nombrosos projectes d'investigació i excavacions en diferents zones del planeta, amb diferents equips internacionals i sobre diversos períodes de l'evolució cultural humana, tant d'Àfrica, d'Europa com d'Àsia.

Primera edició: febrer 2018

© Deborah Barsky

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2018

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-27.727-2017

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars del copyright.

L'autora expressa la seva gratitud a Esther López per la seva ajuda en la correcció de la versió catalana d'aquest material.

Introducció

En el mòdul **“Els orígens de la cultura material humana”**, reflexionarem sobre la humanitat en termes de les seves característiques biològiques i no biològiques distintives. Quan, on i com s’arriba a ser “humà” i quines són les característiques que ens distingeixen dels primats? També discutirem de quan, com i per què va aparèixer la cultura material humana. Identificarem algunes de les característiques que més sovint se citen com a distintiu dels primers humans, en contrast amb els primats.

En el mòdul **“Mètodes per a l’estudi de la cultura material humana prehistòrica”**, examinarem les primeres proves de la cultura material humana: les eines de pedra i/o d’os. Oferirem una visió general d’algunes de les metodologies i conceptes desenvolupats per prehistoriadors per a l’estudi d’artefactes antics i del seu context.

En el mòdul **“L’aplicació de conceptes de la prehistòria per a entendre la societat humana contemporània”**, investigarem alguns aspectes de la condició humana actual i també tractarem de postular el futur de la nostra espècie des d’un punt de vista evolutiu. Farem un petit resum de les metodologies aplicades per al reconeixement i l’estudi dels artefactes deixats per la cultura material humana. Intentarem ubicar la problemàtica sobre la rellevància de l’estudi del passat per contextualitzar la condició humana moderna.

Objectius

L'objectiu d'aquest material és que els estudiants es familiaritzin amb els fonaments teòrics de la cultura humana primerenca, la seva evolució al llarg de la prehistòria i els mitjans científics a través dels quals s'estudien. La intenció és inspirar la reflexió sobre el que significa ser humà i com les manifestacions que queden en el registre arqueològic es poden utilitzar per a comprendre'ns millor a nosaltres mateixos i el futur de la humanitat.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Els orígens de la cultura material humana

Deborah Barsky

1. Definició de la humanitat: des del bipedisme fins a les primeres tecnologies d'eines de pedra
2. Els estudis interdisciplinaris aplicats a la prehistòria

Mòdul didàctic 2

Mètodes per a l'estudi de la cultura material humana prehistòrica

Deborah Barsky

1. Una visió general de la metodologia aplicada per a l'estudi de conjunts d'eines de pedra: primeres proves de la cultura material humana
2. Fem que parlin les pedres

Mòdul didàctic 3

L'aplicació de conceptes de la prehistòria per a entendre la societat humana contemporània

Deborah Barsky

1. L'estudi de la cultura prehistòrica: per a què serveix?
2. Una breu història de la prehistòria a l'Europa occidental

Mòdul didàctic 4

La innovació humana durant el Paleolític mitjà: la cultura material del Neandertal

Deborah Barsky

1. El món dels neandertals
2. Interpretar el comportament dels neandertals: el que ens diu el registre arqueològic
3. El cas de la sensibilitat artística i altruista neandertal
4. *Un món feliç*: la desaparició dels neandertals i la conquesta dels humans anatòmicament moderns

Bibliografia

Bordes, F. (1961). *Typologie du Paléolithique ancien et moyen*. Bordeus: Imprimeries Delmas.

Brunet, M.; Beauvilain, A.; Coppens, Y.; Heintz, É.; Moutaye, A. H. E.; Pilbeam, D. (1995). "The first australopithecine 2,500 kilometres west of the Rift Valley (Chad)". *Nature* (vol. 378, pàg. 273-275).

Brunet, M. i altres (2002). "A new hominid from the Upper Miocene of Chad, Central Africa". *Nature* (vol. 418, pàg. 145-151).

Carbonell, E. (coord.) (2005). *Homínidos: Las primeras ocupaciones de los continentes*. Barcelona: Ariel Prehistoria / Fundación Atapuerca.

Carbonell, E.; Bellmunt, C. (2003). *Els somnis de l'evolució*. Madrid: National Geographic / Adventure Press.

Carbonell, E. i altres (1969). *World Prehistory: A New Outline*. Cambridge: Cambridge University Press.

Carbonell, E.; Mosquera, M. (2006). "The emergence of a symbolic behaviour: the sepulchral pit of Sima de los Huesos, Sierra de Atapuerca, Burgos, Spain". *Comptes Rendus Palevol* (vol. 5, núm. 1, pàg. 155-160).

Carbonell, E.; Sala, R. (2002). *Encara no som humans*. Barcelona: Empúries.

Clark, J. G. D. (1969). *World Prehistory: A New Outline*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dart, R. (1925). "Australopithecus africanus: The Man-Ape of South Africa". *Nature* (vol. 115, pàg. 195-99).

Debénath, A.; Dibble, H. (1993). *Handbook of Paleolithic Typology. Volume 1: Lower and Middle Paleolithic of Europe*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

Eldredge, N.; Gould, S. J. (1972). "Punctuated equilibria: an alternative to phyletic gradualism". A: T. J. M. Schopf (ed.). *Models in Paleobiology* (pàg. 82-115). San Francisco: Freeman Cooper. [Reeditat a: N. Eldredge (1985). *Time frames* (pàg. 193-223). Princeton: Princeton Pennsylvania University Press.]

Eller, J. D. (2009). *Cultural Anthropology: Global Forces, Local Lives* (pàg. 24-49). Londres: Routledge Taylor and Francis Group.

Gibbard, P. L.; Boreham, S.; Cohen, K. M.; Moscardiello, A. (2007). *Global chronostratigraphical correlation table for the last 2,7 Ma*. Subcommission on Quaternary Stratigraphy, Cambridge (Anglaterra): University of Cambridge, Department of Geography.

Johanson, D.; Taieb, M.; Coppens, Y. (1982). "Pliocene hominids from the Hadar formation, Ethiopia (1973-1977): Stratigraphic, chronologic, and pale-

oenvironmental contexts, with notes on hominid morphology and systematic". *American Journal of Physical Anthropology* (vol. 57, núm. 4, pàg. 373-402).

Keesing, R. (1993). "Teorías de la cultura". A: Honorio M. Velasco (comp.). *Lecturas de antropología social y cultural. La cultura y las culturas* (pàg. 43-74). Cuadernos de la UNED.

Laplace, G. (1972). "La typologie analytique et structurale: Base rationnelle d'étude des industries lithiques et osseuses". A: *Colloques Nationaux N° 932-Banques de Données Archéologiques* (pàg. 91-143). París: Éditions du CNRS.

Leakey, M. (1971). *Olduvai Gorge. Volume 3. Excavations in Bed I and II, 1960-1963*. Cambridge: Cambridge University Press.

Leakey, M. G.; Spoor, F.; Brown, F. H.; Gathogo, P. N.; Kiarie, C.; Leakey, L. N.; McDougall, I. (2001). "New hominin genus from eastern Africa shows diverse middle Pliocene lineages". *Nature* (vol. 410, pàg. 433-440).

Milankovitch, M. (1941). *Kanon der Erdbestrahlung und seine Anwendung auf das Eiszeitenproblem*. Belgrat: Königlich serbischen Akademie. [Traducció a l'anglès: (1969). *Canon of Insolation and the Ice-Age Problem by Israel Program for Scientific Translations*. Jerusalem: Department of Commerce / National Science Foundation.]

Monod, T. (2002). *Et Si L'Aventure Humaine Devait S'Échouer?* París: Le Livre de Poche.

Patterson, B.; Howells, W. W. (1967). "Hominid humeral fragment from early pleistocene of northwestern Kenya". *Science* (vol. 156, pàg. 64-66).

Semaw, S.; Renne, P.; Harris, J. W. K.; Feibel, C. S.; Bernor, R. L.; Fesseha, N.; Mowbray, K. (1997). "2.5-million-year-old stone tools from Gona, Ethiopia". *Nature* (vol. 385, pàg. 333-336).

Senut, B.; Pickford, M.; Gommery, D.; Mein, P.; Cheboi, K.; Coppens, Y. (2001). "First hominid from the Miocene (Lukeino Formation, Kenya)". *Comptes Rendus de l'Académie de Sciences* (vol. 332, núm. 2, pàg. 137-144).

Soressi, M.; Geneste, J. M. (2011). "Special Issue: Reduction sequence, chaîne opératoire, and other methods: The epistemologies of different approaches to lithic analysis". *PaleoAnthropology* (pàg. 334-350).

Vaquero, M. (2013). "Tipología y tecnología lítica". A: M. García-Diez; L. Zapata (eds.). *Métodos y técnicas de anàlisis y estudio en arqueología prehistórica. De lo técnico a la reconstrucción de los grupos humanos* (lectures seleccionades, pàg. 451-475). País Basc: UPV/EHU, Argitalpen Zerbitzua Servivio Editorial.

White, T. D.; Suwa, G.; Asfaw, B. (1994). "Australopithecus ramidus, a new species of early hominid from Aramis, Ethiopia". *Nature* (vol. 371, pàg. 306-312).

